

Із ранніх поезій (збірка)

Дмитро Загул

Загул Дмитро

ІЗ РАННІХ ПОЕЗІЙ

В моїй груді дужа сила
В'ється, б'ється, пресь надвір.
Вже ростуть легенькі крила,
Щоб летіти на простір.
Я окроплю їх росою,
Змию з себе бруд і пил
І полину ген до бою!
Є відвага, доста сил!
Не страшні мені кайдани,
Не ляка лиха судьба!
Йду боротись з ворогами!
В мене втіха — боротьба.
Я добуду волі-долі,
Знайду щастя, знайду рай,
Втихнуть плач і людські болі,
Усміхнуться серед кволі,
Усміхнеться рідний край!
Доки в серці дужа сила
Ясним полум'ям горить,
Доки кровця не застила,
Для родини хочу жить!..
Гей, до бою з ворогами!
Плач і смуток занехай!
Розірвем тяжкі кайдани,
А з неволі вольний встане
І щасливий рідний край!..

* * *

Віє казкою чудною
З зачарованих гаїв...
Ти ходила враз зі мною,
Ти співала, я радів.

Ти співала так чудово,
Чарувала той гайок,
Заплітала слово в слово,
Ніби цвіти на вінок.

Я ловив слова веселі
І про щастя в серці мрів,
І твої пташині трелі
Я затримати хотів...

Та слова мене дурили
І втікали в синю даль,
В хворім серці полишили
Тільки смуток, біль і жаль.
* * *

Власні смутки, власні болі
В пісню переллю,
І розвію ген по полі
Думоньку мою.
Там вітрець її посіє
В полі золотім
І квітки дрібні обвіє
Гореньком моїм.

І квіткам дрібненьким скаже
Думонька моя,
Як я плачу, сльози трачу,
Як сумую я...

З золотими колосками
Розмовлятиме,
Не словами, а слізками
Вповідатиме,
Що немає в мене долі
Ні надій нема,
Що на моїм довгім полі
Холод і зима,
Що немає в мене втіхи
Ні ніжних квіток,
Нема з чого для потіхи
Заплести вінок.

Муть дівчата жито жати
Золотим серпанком,
Муть пісень моїх співати
Тужним голоском.
Колосочки в чистім полі
Посхиляються
І на мене в свої долі
Нагадаються...

Як прийде сніпки в'язати
Та, що я люблю,
Колоски їй муть казати,
Як то я терплю...
Може, зронить хоч сльозинку
Із своїх очей,
Може, спаде на хвилинку
Біль з моїх грудей.

* * *

Гей! Та доки сумувати?
Доки сліз потоком лить?
Геть же, смутку, з мої хати!
Я веселим хочу жить!
Я для пісні струни строю
На новий, веселий лад.
Своїм співом, сею грою
Хочу серце вколисать.
Люлі, серце нещасливе!
Хоч на мить одну засни!
Вже заснули довгі ниви
Сном чарівної весни.
Вже заснули квіти в полі,
Луг, село, діброва спить...
Вснули верби та й тополі,
Сонна річенька шумить...
Чи також тобі спочити,
Щоб весело завтра встать,
Ясне сонце, красні цвіти
Втішно, любо привітатъ!

* * *

Гнуться високі тополі
З вітром буйним до землі;

Гнуться народи в неволі,
Вічно блукають у млі.
Не нарікають на долю
Ані на себе самих;
Ждуть на обіцяну волю,
Може, натрапить до них.
Ждуть... а століття минають,
Гаснуть довжезні віки,
Та воленьки їм не вертають
Лінивi, погані роки...
Ждуть, чи колись не загляне
Сонечко волі й до них?
Жудть на новенькі кайдани,
Злиднів чекають нових...

* * *

Грай, легкокрилий вітре, на полі,
Думку тужливу, сумну,
Я ж защебечу, як пташка на волі,
Пісню веселу — чудну!
Що мені доля, та мачуха люта?
Я своїй долі творець!
Що мені горе, недоля, отрута?
Всьому наступить кінець!
Горе скінчиться, осушаться сльози!
Щастя зблисне нам знов!
З серденька щезнуть холодні морози,
Серце зігріє любов!
Хмари ті чорні, що небом несуться,
Геть розбіжаться кудись!..
Трави й квітки по полях розів'ються,
Доля прилине колись!

* * *

Ждуть нас тучі неминучі,
Непривітний жде нас час;
Ждуть нас бурі, дні понурі,
Темні тюрми ждуть на нас.
Та ніщо нас не злякає,
Сили духу не злама...
В нас страху в серцях немає,
Ні зневіри в нас нема.
В нас охота до роботи,

В серці свіжа, чиста кров;
Всі щоденнії турботи
Вкриє нам свята любов.
Та любов для всіх єдина,
Що розбудить рідний край
І неволю з него скине,
Попровадить нас у рай...
* * *

Кину жаль і смуток лише,
Власне лихо заколишу
І братам співати стану
Про любов, красу весняну.

Дам їм світло серед ночі,
Просвіщу їм сонні очі.
Сере пущі стежку вкажу
І про рідний край розкажу.

Поведу людей до бою
Із неправдою лихою
І про волю в ріднім краю
Браттям-другам заспіваю.
* * *

Крила ночі світ закрили
І закутали в туман...
І собою оловили
Ліс, село і довгий лан.

Ніби в морі потонуло
Небо, світ, цілий простір,
А на небі спалахнуло
Непроглядне стадо зір.

А між тими зіроньками
Місяць котиться блідий,
Над полями, долинами
Сипле засів золотий.
* * *

Між межами жваво, живо
Жовте жито жнуть женці.
Розпочалось нині жниво,

Серп аж пріє у руці...
Сніп за снопом ув'язав,
Он лежить цілий покій!
Жарту жвавий жнець не знає,
Ляже трупом жовтий лїс...
Пісня радісна лунає
Довгим полем золотим.
В небі жайворон співає
Свій журливий довгий гімн.
Світ на сонці в спеці мліє,
Світить золотом стерня...
Легкий легіт полем віє,
Дише запахом земля...
Золотими серпанками
Заслонилися ліси...
Линуть співи над цвітками
В честь роботи та й краси...

* * *

Нїби грїб, хатинка низька,
Де на світ родився я;
Там була моя колиска,
Там живе рідня моя.

Я родився серед смутку,
Виростав я в морі сліз...
В кождім кутику-закутку
Чув прокльони, зойки скрізь.

Чим ми, бідні, винуваті,
Що гризе нас вічний біль?
Голод, холод, в нашій хаті,
А по стінах бруд і цвіль?!

Я родився серед болю,
Хоровитим виростав,
Туча вбила хліб на полі,
В хату голод завітав.

З нужди батько в грїб звалився
І лишив нас без часу...
Я в широкий світ пустився;

Може, щастя принесу...

* * *

На покоси
Впали роси,
Гейби перли,
Заясніли,
Затремтіли
І завмерли...
Сходить сонце
Із-за гаю,
На покоси
Посилає
Ясні лучі,
На росинки —
Крапельники
Ті дрижучі...
І цілує їх,
І гріє,
І голубить...
Чи ж воно не розуміє,
Що лучами,
Як мечами,
Їх загубить?
І розбилися росинки
Білим димом...
Не дивилось сонце ясне,
Як краса перлова гасне,
Плило мило...

* * *

На трави місяць сипав перли,
З листками легіт шелестів,
Кругом луги, ліси завмерли,
Горою нісся тихий спів...

До зірки зіронька всміхалась
І в парі міряли простір...
Земля з серпами мряк убралась,
Лягали тіні з синіх гір...

Шумлива річка воркотіла,
Дзвеніла пісня срібних хвиль,

А над землею мерехтіла
Чарівна зоряна світиль...

І все сміялося, раділо
І розпливалось в чарах мрій...
Огнями щастя та й надій...

В душі наново розцвілися
Надії чисті та й святі,
А з серця знову полилися
Веселі співи молоді...

* * *

Не слухають мене дзвінкії рими,
Не мож акорду вивести зі струн;
Розвіявсь спів дорогами пустими...
Нема веселих дум!..

Прощай мене, високий Аполлоне,
Що в землю я зарив святий талан!
Не винен я, що в грудях жар холоне,
Що в серці тисяч ран.

Прости мені, небесная богине,
Що я тебе ненароком завів!
Не винен я, що бог у мені гине,
Що нидіє мій спів...

Нема на мені божої окраси,
Я земний чоловік!
Прости мені, оспіваний Парнасе,
Що я від тебе втік!

* * *

Ой піду ж я в чисте поле,
Вкрите рожами надій.
Там розвіється на волі
Нерозлучний смуток мій.

Там розсію дрібні сльози,
Сльози-перли розіллю
І покошені покоси
Слізоньками відживлю.

Оживуть шовкові трави,
Кожна квітка ожие;
Щезне горенько лукаве,
Чорне горенько моє.

Ой піду ж я в чисте поле,
Вкрите рожами надій;
Там розвіється поволі
Невимовний смуток мій...

* * *

Пісні не списані,
Сни заколисані,
Лийтесь рядком на папір!
Думи весняні,
Мрії кохані,
Нумо, летімо до зір!
Найдемо доленьку,
Найдемо воленьку,
Найдемо щастя і рай!
Сльози забудемо,
Долю добудемо,
Всюди засіємо май!
В сонці купайтесь,
З хмарами грайтеся,
Жемчуги сійте свої,
Росами сійтеся,
Щастям засмійтеся,
Пісні веселі мої!

* * *

Понад пожовклим очеретом,
Високо в хмарі, верх землі,
В далекий край повільним летом
Летять журливі журавлі.
Летять довгенькими ключами
Понад розлогими ріллями...
Кру-кру, кру-кру!
В далекий край, в чужу землю...

Ключами, довгими рядами
Понад широкими землями
Підняли лет легеньких крил...

І в бога просять тільки сил,
Щоби щасливо долетіти
За море — там, до своєї цілі...
Кру-кру, кру-кру!
В далекий край, в чужу землю!

Високо в хмарі, верх землі,
Летять журливі журавлі.
В осінню і сумну пору
Летять довжезними рядами
Понад лісами, долинами...
Кру-кру, кру-кру!
В заморський край, в чужу землю
Кру-кру, кру-кру! кру-кру!..

* * *

Простерся вечір над селом,
Вечірня зірка тліє...
Вже день заснув солодким сном,
Про ясне сонце мріє...
В гаю затьохкав соловій,
Розсипав ніжні трелі...
І сіє світом рій надій,
Думки святі, веселі...

* * *

Розвійтеся з вітром, думки невеселі!
До мене назад не вертайте!
Повійтеся в гори між бори та скелі
І там, кільки воля, гуляйте!
В душі молодій розвиваються квіти,
Весело співають пташата,
Я хочу співати, гуляти, радіти...
Душа моя щастям багата.
А горе задавлю словами шумними,
Піснями веселими вкрию,
А плач заглушу я грудьми голосними.
Росою всі бруди обмию.
Я хочу любити, весь світ цілувати,
Я жити бажаю на волі!
Я хочу радіти, співати, літати
З вітрами буйними по полі.
Гей, що мені тамки князі і престоли?

Їх час в порошину оберне...
Загине їх слава, і щастя поволі
Загине і більше й не верне!..
А ми — до життя, до життя та роботи!
Розсіймо пісні по долині!
Покиньмо щоденні плачі та турботи!
Не плакати, а жити нам нині!..
* * *

Співи мої легкорилі,
Воркотливі голуб'ята,
Вас родила в тужні хвилі
Доля-мачуха проклята.

Невеселі мої пісні,
Діти смутку та й недолі,
Тихим вітром понесіться
І розсійтеся по волі.

Невеселі мої пісні,
Я обвію вас тугою...
Линьте в сторону незвісні
І не жалуйте за мною!

Там барвінком, синьоцвітом
Постеліться по дорозі,
Та не зрадьтеся, чиї то
На листочках ваших сльози!
* * *

Так любо, гарно так, чудово,
Немов навколо рай цвіте!
На волю рветься втішне слово,
Надії слово золоте.

Садки убрались рясно, красно,
А там пташок співучих рій
Стрічає співом сонце ясне
Піснями радості й надій.

Хмарки вгорі закам'яніли,
В пурпурнім сяєві стоять;
В траві росинки затремтіли,

Жемчужним полум'ям горять...

Горять маленькими огнями,
Дрібними іскрами блищать,
Дрижать, міняються красками,
Щезають знов, то знов горять.

Неначе в серденьку надії,
Зрадливі мрії молоді...
Їх блиск холодне серце гріє,
Підносить духа в тісноті.

В душі щезає сум турботний,
Надія в серці знов цвіте,
О гарний ранку, ранку злотний!
Весняне сонце золоте!

* * *

"Чорна хмара сонце вкрила,
Грім гуркоче з-за гори...
Ніч простерла чорні крила;
В'ються вихрами вітри.
Я злетів би понад села
І пігнав з вітрами вмить...
Як хороше, як весело:
Вітер віє, грім гримить!..
Серце радісно обвилось
І тріпочеться в грудях.
Де те горе, що приснилось?
Де неволя, де той страх?
Я не бачив їх, не знаю!
Серцю втішно на полях,
Я з буйними враз літаю,
Я орел, відважний птах!
Гей, не волю! На простори!
Злину з вітром в кращий світ,
Понад поле, понад гори
За красою юних літ.

* * *

Я лиха не знаю, не знаю недолі!
Утіха у мене сестрою!
Гуляю, співаю, як пташка на волі,

А смуток — далеко за мною...

Най плачуть каліки, сліпці слабосилі!

Най плачуть п'яниці при чарці!

Най плачуть тоті, кому цвіти не милі!

Най плачуть похилені старці!

Не нам, молодим, по кутках сумувати!

Нам доля всміхається з раю!

Будем співати, гуляти, літати,

Як пташка весною у маю!

Я серце напою любов'ю святою,

За правду я стану до бою!

Хто волі бажає, полине за мною,

А слава буде нам сестрою!

* * *

ЗАГРАЛИ ДЗВОНИ

Заграли дзвони, заграли дзвони,
заграли...

Із буйним вітром на перегони
помчали.

Несуть розраду, несуть потіху
з собою

І під мужицьку обдерту стріху
спокою...

Принесли щастє, принесли волю,
свободу,

Прийшла надія на кращу долю
народу...

Заграли дзвони, веселі дзвони
воскресні,

Несуться світом шумливі тони
небесні...

Коли ж для тебе заграють дзвони,
народе?

Коли замовкнуть твої прокльони
й незгоди?

Коли ласкаво на наші рани
те сонце

Крізь чорні хмари хоч раз прогляне

в віконце?

Шумлять лісочки, шумлять потоки
весняні...

Коли згояться наші глибокі
ті рани?

Заграйся, дзвони, хоч раз до бою
весело!

А прийде щастє і прийде воля
між села!

Ударте, громи, ударте, сильні
перуни,
Воскреснуть, може, раби безсильні
із труни!

Воскресне, може, народна доля
з могили!

Її тирани посеред поля
зарили.

Заграли дзвони, веселі дзвони
воскресні.

Несуться світом шумливі тони
небесні.

Коли ж для тебе заграють дзвони,
народе!

Коли замовкнуть твої прокльони
й незгоди?..

* * *